

Vesannon kunnan hyvinvointiraportti 2025

Erilaisia tapoja mitata asukkaiden hyvinvointia

Hyvinvointia voi kuvata eri tavoin erilaisia mittareita hyödyntämällä. Pienessä kunnassa mittareiden dataa ei ole saatavilla samaa määrää kuin isoissa kunnissa ja kaupungeissa. Eri tahot tekevät yhteenvetoja yhdistelemällä eri indikaattoreita ja kuvaavat sillä tavalla ihmisten hyvinvointia.

Valtiovarainministeriö on teettänyt vertailun kunnista sosiaalisen oikeudenmukaisuuden mukaan. Mittauksessa tarkasteltiin seitsemää eri osa-aluetta: vapaa-aika, terveys, tulotaso, asuminen, työttömyys/työllisyys, osallistuminen/vaikuttaminen ja turvallisuus. Kutakin osa-aluetta on kartoitettu useamman indikaattorin kautta. Kyseisen listauksen perusteella Vesanto on sijalla 182, joka kertoo meidän olevan enemmän huono- osainen kuntien välisessä vertailussa. Kuntaliiton ylläpitämässä hyvinvointi- indikaattorissa hyvinvointia kartoitetaan elintason mittareiden, turvallisuus ja terveys- mittareiden sekä itsensä toteuttamisen mittareiden kautta. Kuntaliiton hyvinvointi- indikaattorissa Vesanto saa 88 pistettä, mikä kertoo, että vesantolaisten hyvinvointi on maan keskiarvoa (100) heikompi.

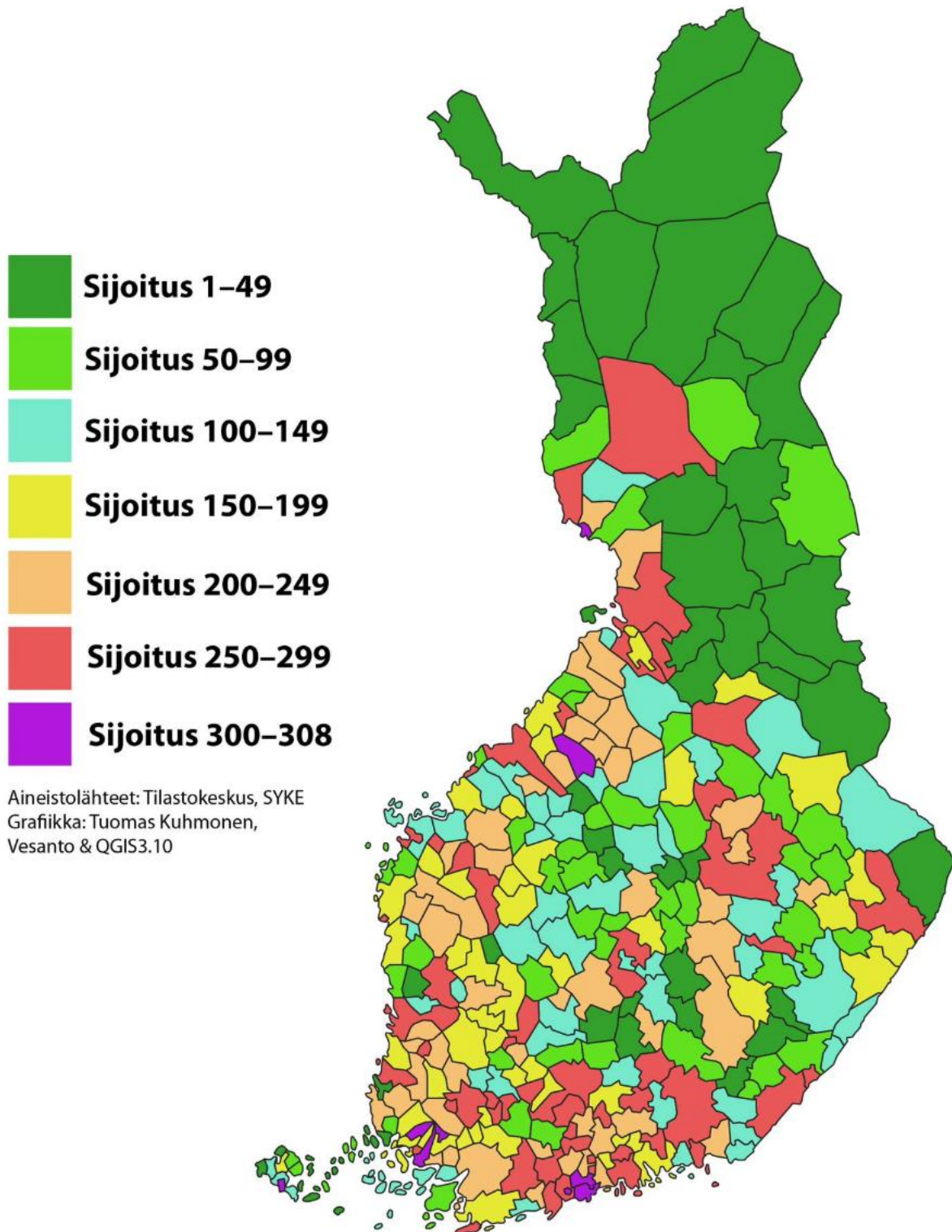
Vesantolainen tulevaisuuden tutkija on tarkastellut ihmisten hyvinvointia kehittämänsä TULUS- indikaattorin avulla. TULUS- indikaattori huomioi kuusi eri mittaria, jotka kuvaavat sosiaalista ja ekologista kestävyyttä ja kunnan vetovoimaa.

TULUS- indikaattorin mittarit:

- 1) Viranomaisen tietoon tulleiden rikosten määrä asukasta kohti vuonna 2024 (vastaluku, painoarvo 35 %): kuvaa hyvinvoinnille tärkeää turvallisuuden tunnetta
- 2) Maa-ala, neliökilometriä asukasta kohti (painoarvo 5 %): kuvaa hyvinvoinnille tärkeää lähiluonnon saavutettavuutta
- 3) Kuntien välinen nettomuutto 2023–2024 asukasta kohti (painoarvo 25 %): kuvaa kunnan vetovoimaa
- 4) Kulutusperäiset ilmastopäästöt hiilidioksidiekvivalenttitonneina asukasta kohti vuonna 2021 (vastaluku, painoarvo 10 %): kuvaa kunnan asukkaiden aiheuttamaa ilmastokuormitusta
- 5) Gini-kerroin vuonna 2023 desimaaleina (vastaluku, painoarvo 20 %): kuvaa tulonjaon tasaaisuutta kunnassa, epäsuorasti myös sosiaalista pääomaa
- 6) Kesämökit vuonna 2024 per asukas (painoarvo 5 %): kuvaa vetovoimaa, luontoarvojen säilymistä ja ympäristön laatua

Vesanto sijoittuu TULUS- indikaattorin mukaan sijalle 46 ollen yksi parhaat pisteet saaneista Suomen kunnista. (lähde Tuomas Kuhmonen)

<https://www.facebook.com/tuomas.kuhmonen.9/posts/pfbid0xHajwiF9BGLpEQmLezxbhu-HyJmxPKuNd9VEBz1tHG7rRsvXtaevpiJqQV3Qgr1tel>

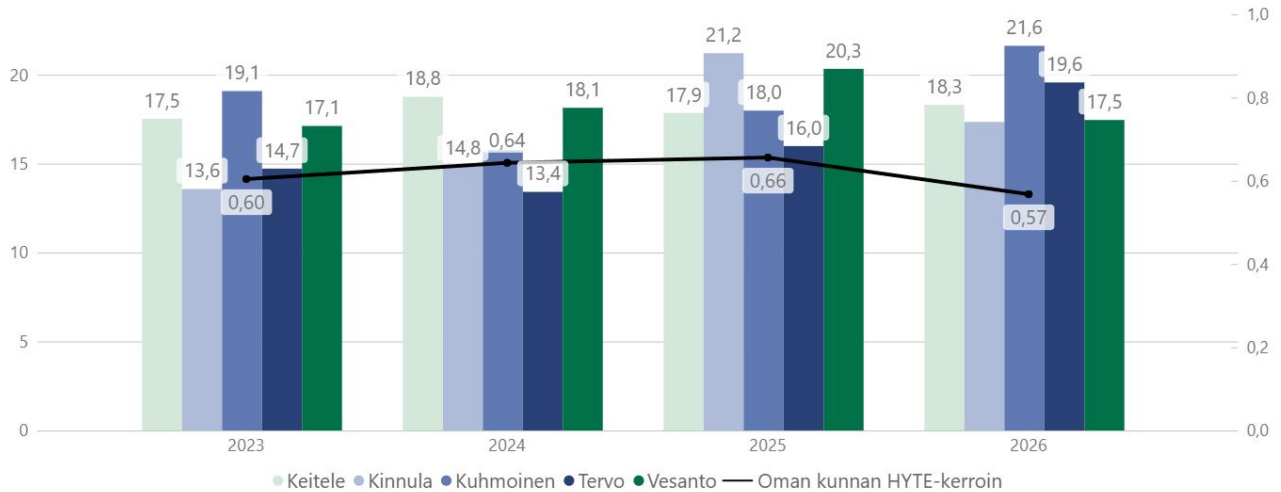

Hyte- kerroin

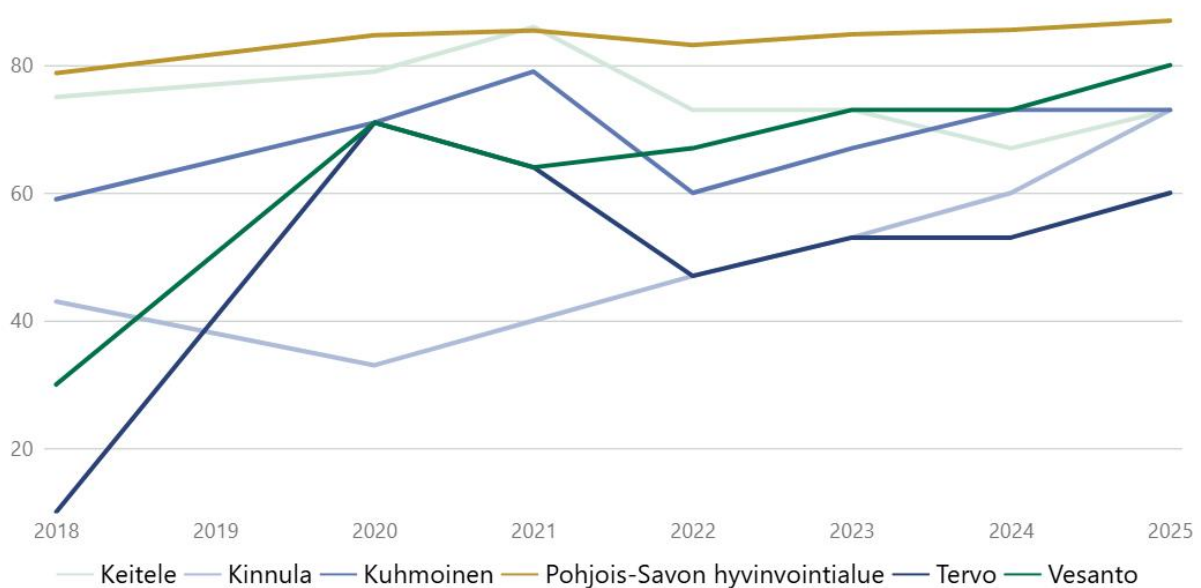
Hyte- kertoimeen perustuva rahoitus sekä uusimmat tiedot tulos- ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta on kuvattu seuraavassa kuvina.

HYTE-kertoimeen perustuva rahoitus, €/asukas

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

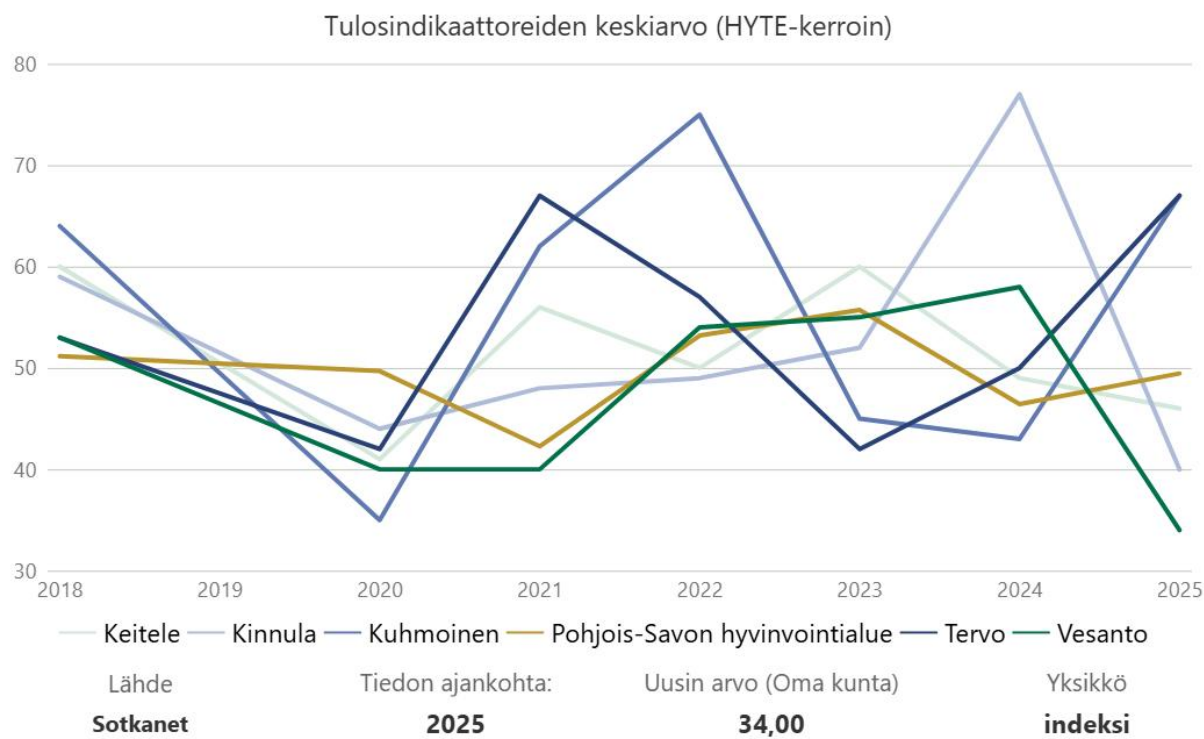

Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2025

Uusin arvo (Oma kunta)
80,00

Yksikkö
indeksi

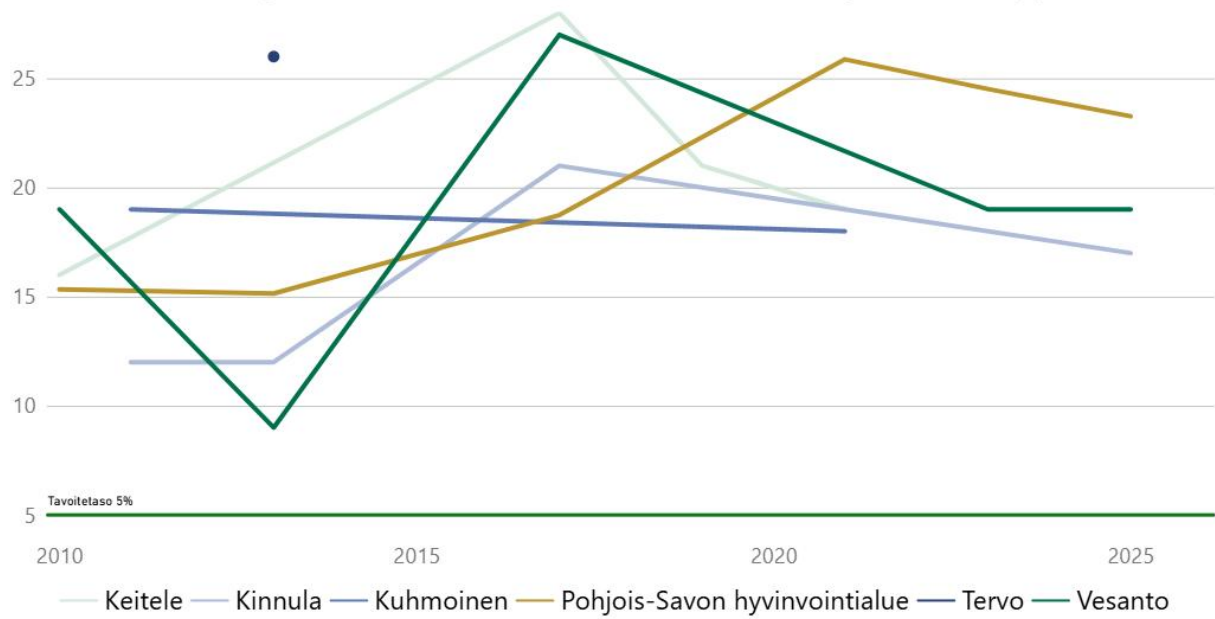

Vesannon kunnan terveyden edistämisen aktiivisuus on koko ajan nousussa, ollen vertailukuntia parempi. Olemme siis kyenneet kehittämään toimintaamme ja prosesseja, jotka tutkitusti johtavat parempaan hyvinvointiin ja terveyteen.

Hyte- kertoimen laskua selittää lasku tulosindikaattoreissa, joita kaikkien tulokset ovat heikompia kuin vuotta aikaisemmin. Nopeita muutoksia selittää osaltaan pienet ikäryhmät, jolloin muutamankin ihmisen muutos näkyy indikaattoreissa. Muutos indikaattoreissa on kuitenkin negatiivista ja se on huomioitava prosesseja ja toimintaa suunniteltaessa ja kehittäessä.

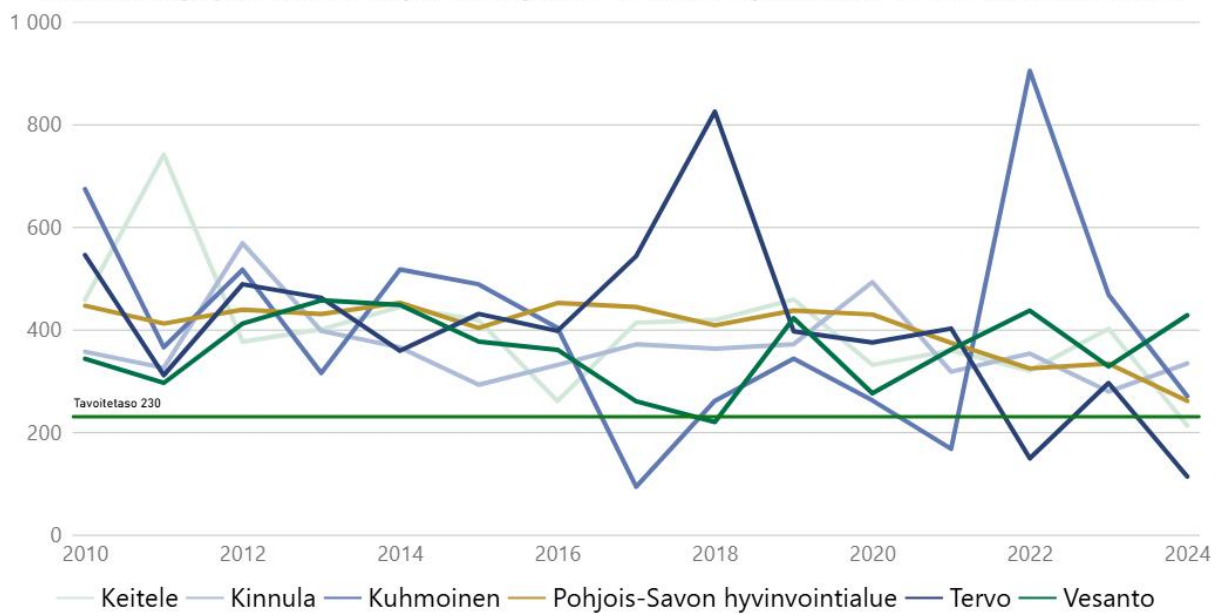
Selkeimmät negatiiviset muutokset olivat yli 65- vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen määrässä ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24- vuotiaiden määrässä. Ohessa vielä kaikki viisi tulosindikaattoria kuvina.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

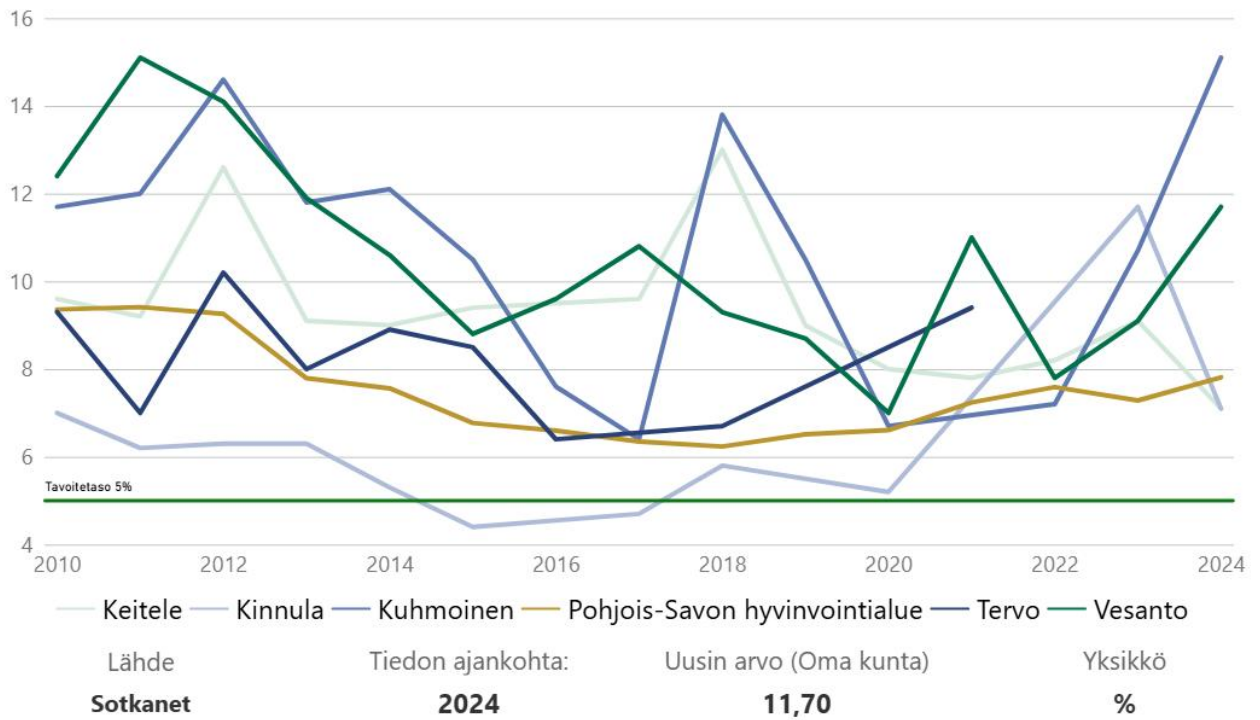
Lähde: Kouluterveyskysely, THL
Tiedon ajankohta: 2025
Uusin arvo (Oma kunta): 19,00
Yksikkö: %

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

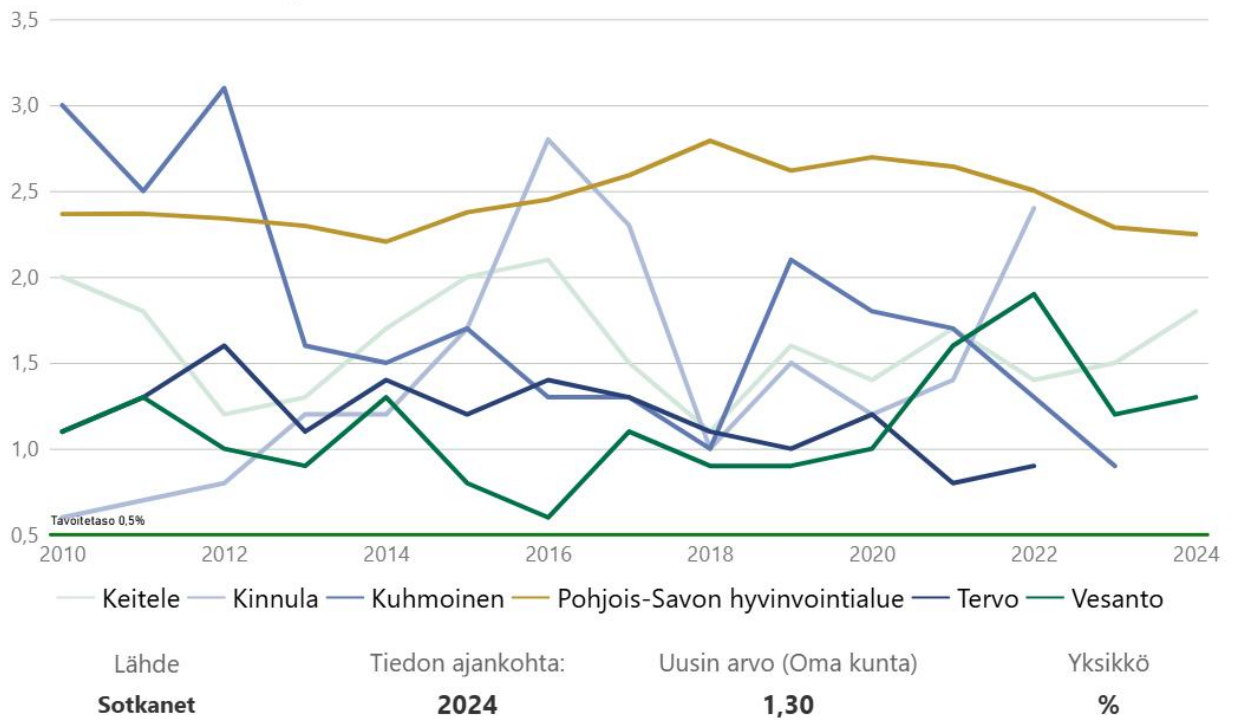

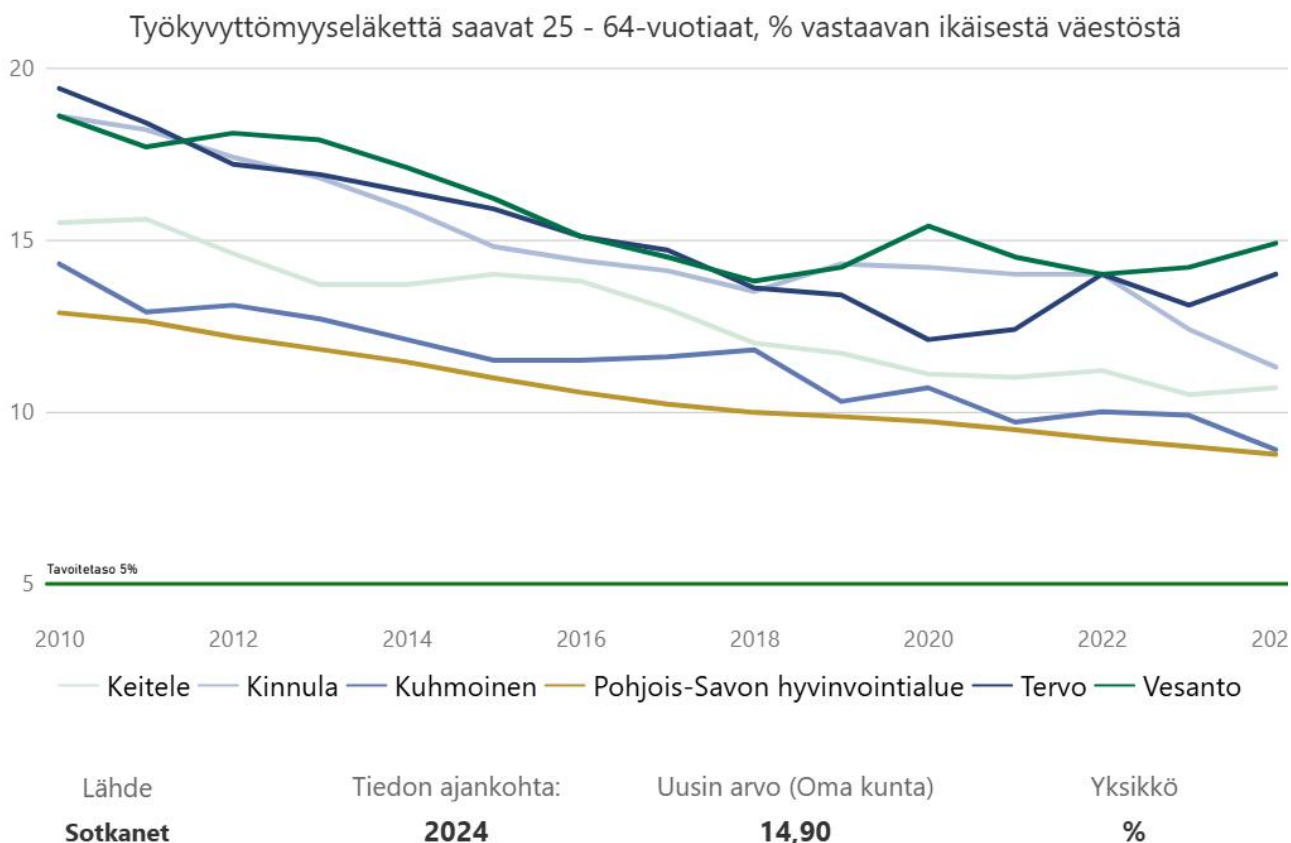
Lähde: Sotkanet
Tiedon ajankohta: 2024
Uusin arvo (Oma kunta): 427,90
Yksikkö: lkm / 10 000 yli 65-v...

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

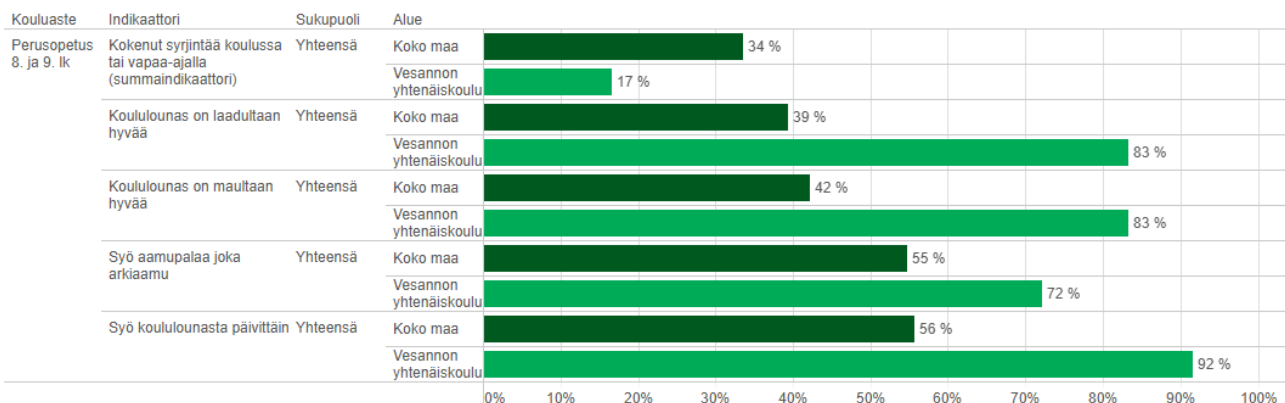
Lapset, nuoret ja perheet

Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien määrä suhteessa kaikkiin lapsiasuntokuntiin on noussut (2023: 25,9 %, 2024: 29,5 %). Samoin syrjäytymisriskissä olevien nuorten (18–24-vuotiaat) määrä on nousussa (2023: 19 %, 2024: 22,4 %). Ylipainoa esiintyy Vesannolla selvästi Pohjois-Savon ja koko maan tasoa enemmän 2–16-vuotiaiden ikäryhmässä. Positiivisena huomiona on 8- ja 9-luokkalaisten vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuuden selvä nousu. Samassa ikäryhmässä on havaittu laajempaakin terveyttä edistävien elintapojen toteutumista, mitä kertoo lisääntyneen liikkumisen lisäksi myös Pohjois-Savon ja koko maan tasoa paremmat yöunet. Huolestuttavana suuntana Vesantolaisten nuorten keskuudessa on tervehampaisten 12-vuotiaiden määrän lasku. Hieman yli 45 % kunnan alle 12-vuotiaista on tervehampaisia, kun vastaava luku koko maassa ja Pohjois-Savon alueella on 60 %.

Kouluterveyskyselyn tuloksista seuraavassa tarkastellaan vesantolaisten nuorten vahvuuksia suhteessa koko maan vastaavan ikäisiin nuoriin sekä myönteisiä muutoksia verrattuna vuoden 2023 tiedonkeruuseen. Tulosten mukaan vesantolaisten nuorten hyvinvoinnille on vahva perusta ravitsemuksen näkökulmasta, sillä valtaosa nuorista syö aamupalan sekä mielestään laadukkaan ja maukkaan koululounaan. Koettu kiusaaminen on selvästi vähäisempää 8–9-luokkalaisten sekä 4–5-luokkalaisten vastaajien keskuudessa. Kiva-koulu-kyselyn mukaan 1–6-luokkalaisten keskuudessa kiusaamista esiintyy selvästi keskiarvoa enemmän.

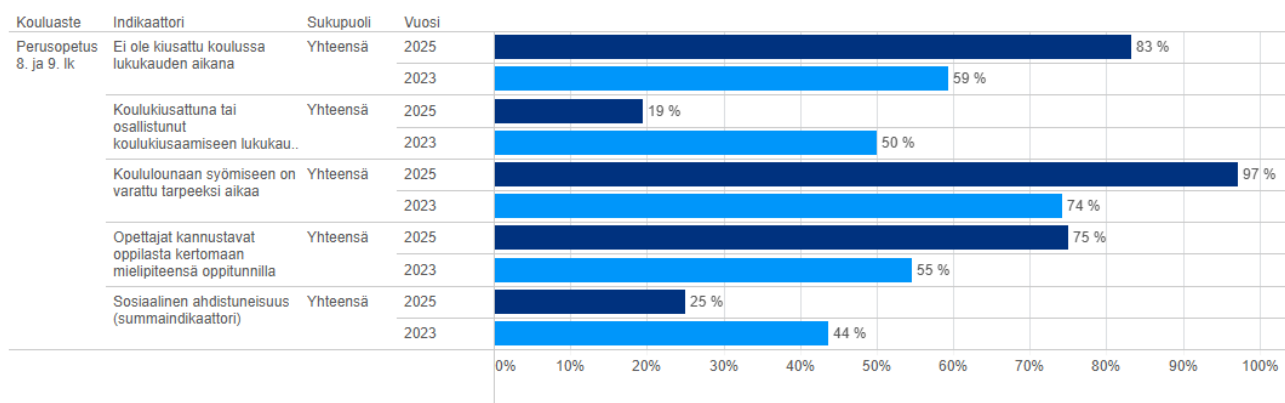
Vahvuudet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

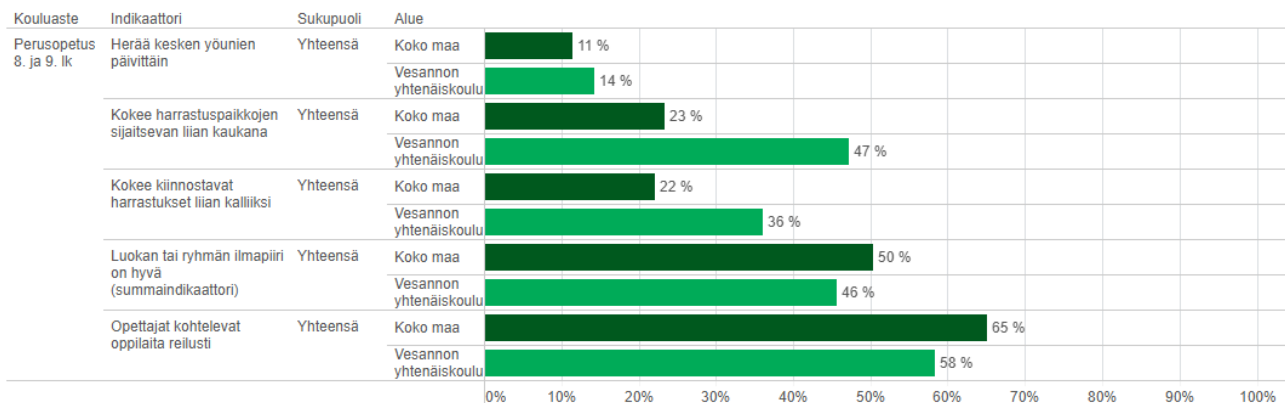
Myönteinen muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Vesannon yhtenäiskoulu

Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

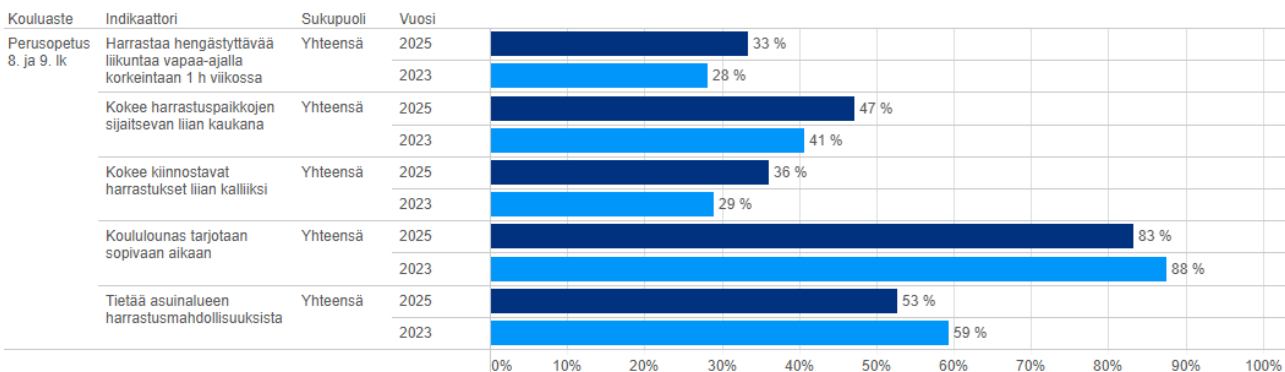
Kehityskohteet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

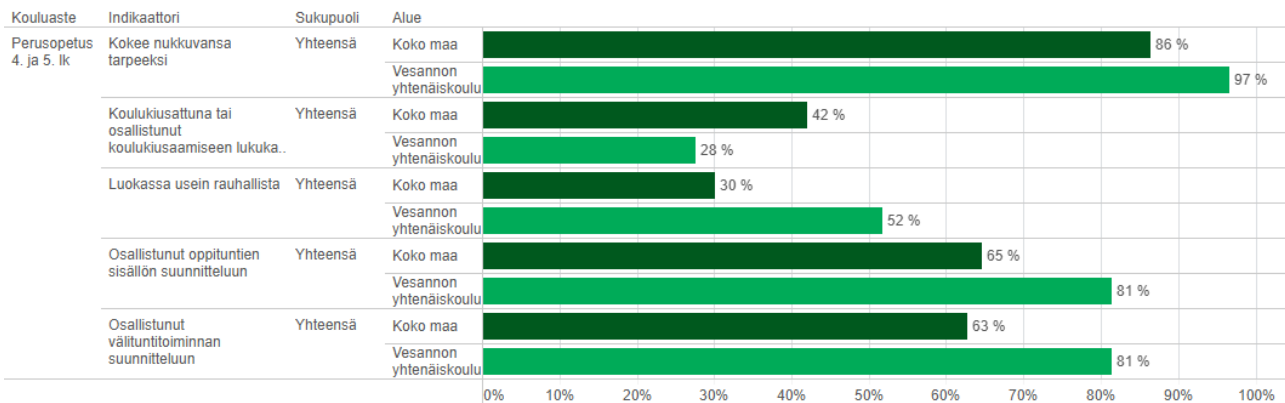
Huolestuttava muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Vesannon yhtenäiskoulu

Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

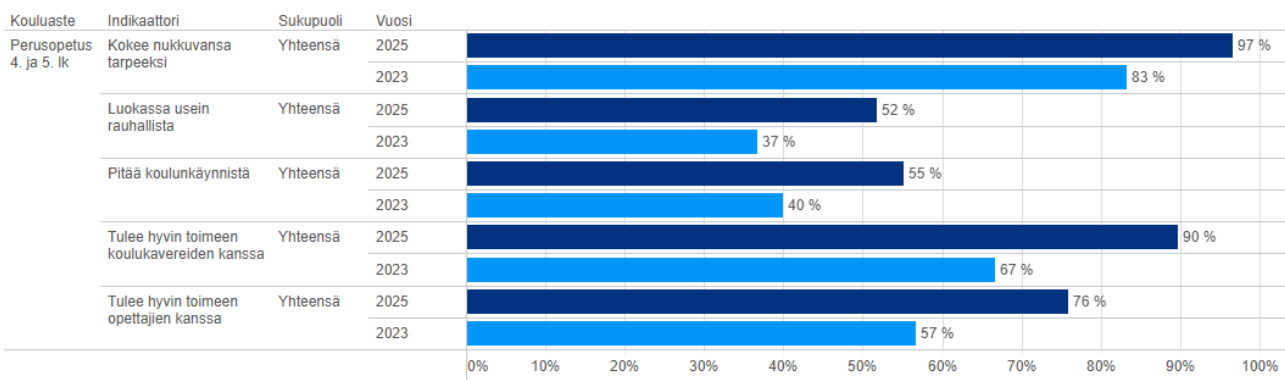
Vahvuudet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

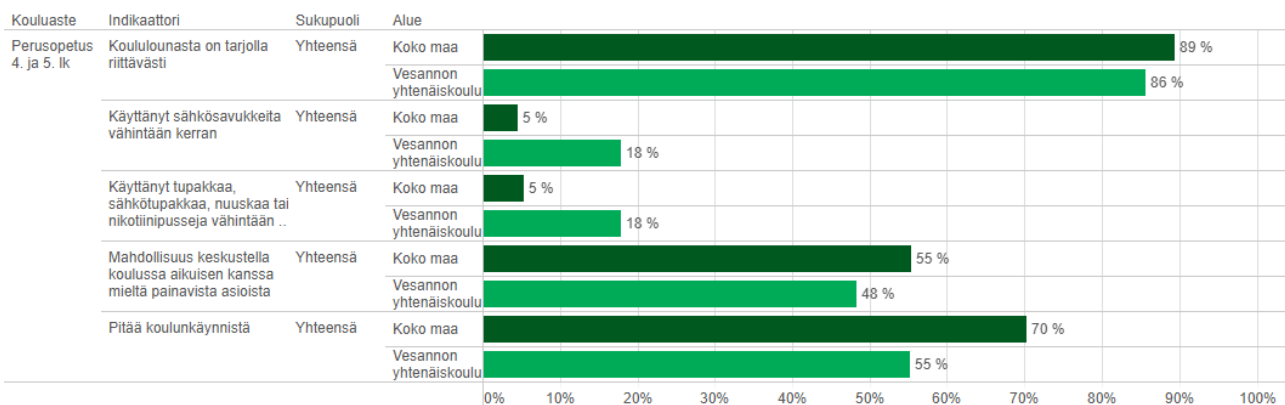
Myönteinen muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Vesannon yhtenäiskoulu

Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

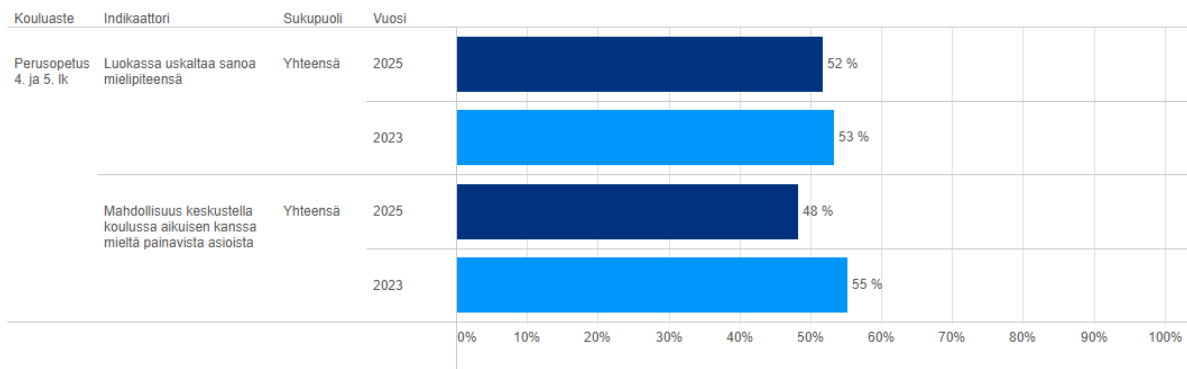
Kehityskohteet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

Huolestuttava muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Vesannon yhtenäiskoulu

Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Kehityskohteina kouluterveyskyselyn yhteenvetojen mukaan 8 ja 9- luokkalaisilla voidaan nähdä mielenkiintoisten harrastusten etäisyys ja kalleus sekä alle tunnin viikossa liikkuvien määrän kasvu. 4 ja 5- luokkalaisten kohdalla huolestuttavaa on nikotiinituotteiden käyttö verrattuna koko maan tasoon.

Lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ajatuksia vallitsevista ilmiöistä

Vesannon lapsien hyvinvointi tai sen puute näkyy lapsissa sekä esim. päivähoidon tarpeessa. Vanhempien voimavarat vaikuttavat mm. siihen, miten lasten kanssa jaksetaan toudeta nk. normaaleja lapsiperheen juttuja. Voimavarojen ollessa vähäiset voi esim. ruutuaika lapsilla kasvaa huomattavasti. Vesannolla on hyvät ja laadukkaat mahdollisuudet vastata lasten tuntuun ja mahdolliseen lisääntyneeseen hoidontarpeeseen ja sen kautta tukea perheitä.

Nuorten kohdalla yhtenä ilmiönä on noussut alkoholin käyttö. Vesannon nuorisotilalla käy Vesantolaisten nuorten lisäksi nuoria myös lähikunnista. Alkoholin käyttöön ja päihtyneenä nuorisotiloilla asiointiin on puututtu ja yhteisiä pelisääntöjä laadittu myös lähikuntien vastaavien tilojen kanssa. Nuorten kohdalla myös kiusaamisasioita sekä mieliala-asioita on nähtävissä aikuisten näkökulmasta.

Työikäiset ja ikääntyvät

Vaikeasti työllistyyvä määrä, eli rakennetyöttömyys Vesannolla on samaa tasoa Pohjois- Savon kanssa (4,7 % 15–64- vuotiaista). Työkyvyttömyysindeksi on Vesannolla kuitenkin selvästi suurempi Pohjois-Savon tasoon verrattuna (181,9 vrt. 137). Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64- vuotiaiden määrä sekä työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä vastaavan ikäisiin verrattuna on Vesannolla edelleen korkea Pohjois- Savon tasoon nähden. Sairauspäivärahaa saaneiden 25–64- vuotiaiden miesten määrä on Vesannolla selvästi naisten määrää pienemmät. Vuonna 2023 sairauspäivärahaa saaneita 25–64- vuotiaat miehiä/ 1000 vastaavan ikäistä oli 125,9 ja naisia 191,3 ja vuonna 2024 vastaavat luvut olivat 103 ja 199,4.

Vesannolla toteutetut hyvinvointikyselyt ovat tuottaneet tietoa kunnan aikuisväestön (työikäiset ja ikääntyvät) koetusta hyvinvoinnista. Tulokset ovat olleet positiivisia ja valtaosa vastaajista on kokenut hyvinvointinsa eri näkökulmista hyväksi. Koetun hyvinvointitiedon kerääminen on tärkeää pienessä kunnassa. Sen myötä saamme todellisen tiedon siitä, millaiseksi vesantolaiset oman hyvinvointinsa kokevat.

Vesannolla ollaan tyytyväisiä asumiseen, ympäristöön, kunnan palveluihin, omaan vapaa-aikaan ja osallistumisen mahdollisuuksiin. Fyysisen terveyden vastaajat kokivat pääosin hyväksi tai melko hyväksi, vaikka vastaajilla perussairauksia olikin. Pelkkä diagnoosi tai indeksi ei siis kerro koko totuutta kuntalaisen voinnista, koska hyvinvointi koostuu monesta asiasta ja yhden osa-alueen haaste ei välttämättä vaikuta kokonaishyvinvointiin heikentävänä.

Hyvinvointisuunnitelma 2026

Vesantolaisten hyvinvoinnissa on nähtävissä paljon hyvää kaikissa ikäryhmissä. Kehittämistäkin tuki löytyy ja kuntalaisten hyvinvointia lähdetään tukemaan vuonna 2026 laajan hyvinvointikertomuksen, tämän raportin sekä tutkittuun tietoon pohjautuen. Vuosittaiset hyvinvointitavoitteet on laadittu poikkihallinnollisesti ja jokainen palvelualue on osallistunut tavoitteiden laatimiseen.

Vuonna 2026 panostamme erityisesti pään hyvinvointiin tukemalla mielenhyvinvointia ja aivoterveyttä ja samalla ehkäisemällä mielen hyvinvoinnin haasteiden sekä vakavien aivosairauksien syntyä. Vakavat aivosairaudet ovat kallein kansansairautemme. Yksilötasolla se vaikuttaa vahvasti koko toimintakykyyn ja kotona pärjäämiseen. Mielen hyvinvoinnin haasteet korostuvat erityisesti nuorilla ja työikäisillä. Niitä vähentämällä ja lieventämällä meillä on enemmän hyvinvoivia ja aktiivisia kuntalaisia, jotka ovat kykeneviä toteuttamaan unelmiaan. Aivoterveiden ja mielenhyvinvoinnin tukemiseen ja sairauksien ehkäisyyn käytettävät menetelmät tukevat myös yleisesti toimintakykyä ja ehkäisevät kansansairauksien syntymistä. Kunnan laajan hyvinvointikertomuksen valtuustokauden tavoitteiden mukaisesti jaotelimme aivo- ja mielenterveyden tukemisen tavoitteet kolmeen kategoriaan: mielen hyvinvointi, fyysinen hyvinvointi ja sosiaalinen hyvinvointi.

Mielen hyvinvointi- turvallinen mieli

- Mielenterveyden käsi käyttöön eri palvelualueilla ja sen osa-alueiden tukeminen
 - o Luento mielenhyvinvoinnista
- Aikuiset
 - o Monipuolinen osallistuminen
 - Liikuntaneuvonta
 - Liikuntaryhmät
 - Harrasteryhmät
- Lapset ja nuoret
 - o Vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen ja kuulluksi tuleminen
 - o Kokemus reilusta kohtelusta
 - o Kohtaavan työn saatavuus ja tavoitavuus
 - o Perheiden hyvinvoinnin tukeminen
- Henkilöstö
 - o Työhyvinvoinnin tukeminen
 - Työn voimavarat ja kuormitustekijät- kyselyn toteuttaminen henkilöstölle
 - Toiminnan kehittäminen tulosten perusteella
 - Luento palautumisesta

Fyysinen hyvinvointi- turvallinen arki

- Poikkihallinnollisen liikkumisen kehittämisohjelman laatiminen

- Aikuiset
 - Monipuolinen liikunta toimintakykyyn sopien
 - Liikuntaneuvonta
 - Liikuntaryhmät
 - Ohjattu liikuntapaikkojen käyttö
 - Kuntosalin kehittäminen
 - Kaatumisen ehkäisy
- Lapset ja nuoret
 - Liikunnallisen elämäntavan edistäminen
 - Aktiivinen välituntitoiminta

Yhteisöllinen hyvinvointi- turvallinen yhteisö

- Osallistuminen ja yksinäisyyden väheneminen
 - Virikettä aivoille tapahtumiin ja kerhotoimintaan osallistumalla
 - Commun käyttö naapuriapuna, kimppakyytisovelluksena sekä tiedotuskanavana
 - Järjestöjen tukeminen tapahtumien ja toiminnan tuottajina
 - Luento aivoterveystä ja omahoidosta sairauksien ehkäisyssä
 - Hyvinvointipäivä 6.7.2026
- Lapset ja nuoret:
 - Ryhmään kuulumisen kokemus ja ryhmän hyvän ilmapiirin vahvistaminen
 - Kiusaamisen ennalta ehkäisy
 - Säännöllinen ammatilasten ja perehdytettyjen vapaaehtoisten järjestämä nuorisotilatoiminta ja päihitteettömyyttä tukeva toimintakulttuuri

Seuranta:

- Tilojen käyttöaste
- Toteutuneiden liikuntaneuvontakertojen määrä
- Toteutuneet liikuntaryhmät ja osallistujamäärät
- Ohjausten määrä liikuntapaikoilla
- Jaettujen liukuesteiden määrä
- Kuntosalin kehittämisprosessi
- Kerhotoimintojen määrä ja osallistumisaste
- Aamu- ja päiväpiirit varhaiskasvatuksessa, ryhmänohjaajan ja kouluvalmentajan tunnit koulussa
- Sähköinen palautekanava käyttöön lukion lisäksi nuorisotoimeen ja perusopetukseen (5–9 lk.)
- Ohjatun välituntitoiminnan toteutuminen
- Oppilas/opiskelijakuntatoiminta koulussa, lapsiparlamentti varhaiskasvatuksessa
- Vanhempainillat ja muut vanhempien tapaamiset
- Nuorisotilan toimintatunnit ja käyttöaste/tavoittavuus